

Velmožské hroby v bodě halštatské na Moravě

Ve svém referátu jsem pojednávala o bohatých hrobech na Moravě v kultuře horákovské. Zabývala jsem se celkovým rozdělením horákovských pohřbů, stavbou velkých hrobů, konstrukcí, způsobem pohřbů, výbavou a datací hrobů. Zmínila jsem se i o nález dromu na Moravě a o sociálně – ekonomické výpovědi těchto bohatých pohřbů.

Dosud známé a dokumentované hroby horákovského lidu (dle prof. Podborského) lze rozlišit na **3 kategorie pohřbů** a také na **3 základní společenské vrstvy**. Velké hroby **I. Kategorie**, hroby s mužskými skelety a prestižní výbavou a často s doprovodnými kostrovými či žárovými pohřby, lze připsat vrstvě „vojensko-správní aristokracie“ (kmenovým velmožům, ale patrně i jejich družiníkům); přiřadit k nim bude nutno také bohaté ženské hroby typu Brna-Příkopu či Vojkovic (H 111) s přídatnými žárovými pohřby. V různě bohatých hrobech **II. kategorie** se zřejmě skrývá vnitřně dále diferencovaná střední vrstva řemeslníků, obchodníků, duchovní elity apod., zatímco chudší hroby **III. kategorie**, především žárové, mohou reprezentovat nižší občanskou vrstvu zemědělského či zemědělsko-pasteveckého lidu.

Výbava mužských a ženských bohatých hrobů.

Základním atributem bohatých **mužských** hrobů je prestižní výbava: zpravidla železný meč a kopí, dále soubory koňského uzdění a koňských ozdob; ozdoby a šperk tu nehrají dominantní roli; ty jsou typické pro ženské pohřby.

V **ženských** hrobech se vyskytují kromě šperků dále i přesleny a ozdoby z mořských mušlí. Nové výzkumy přinesly navíc ještě jeden významný atribut honosných ženských pohřbů: široký pás sestavený z tisíců drobných bronzových kroužků, sepnutý na břiše bronzovým nebo železným kruhem. V prostředí jihomoravské horákovské kultury se vyskytují především v rozpětí HC2-HD1.

Oběma pohlavím je pak společný výskyt většího počtu (20-30 kusů, extrémně – žárový hrob č.5 ve Vojkovicích - až 37 kusů) hliněných a případně i několika bronzových nádob, šatových spínadel (spon, jehlic), někdy i železného nože a kamenného závěsného brousku, navíc pravděpodobně s původní kýtou masa, částí dobytčete nebo s celým zvířetem. U skeletů obou pohlaví se najdou dále také jantarové ozdoby, kostěné předměty a další drobné doplňky.

Zvláštní pozornost si zaslouží přítomnost „**kultovních**“ **předmětů** v hrobech - kolínkovité „picí rohy“, trojitě nádoby, šterchátka, parohový „picí roh“ apod., které mohou signalizovat funkci mrtvého v oblasti kultu.

Konstrukce velmožských horákovských hrobek není uniformní. Vždy však ji tvořila podzemní, více méně čtvercová, prostorná komora, opatřená buď výdřevou nebo dřevěnou roubenou konstrukcí. Mnohé bohaté hroby, např. trojhrob z Brna-Příkopu, dřevěnou konstrukci hrobové jámy pravděpodobně vůbec neměly. Půdorysy „domů mrtvých“ mohly dosahovat rozměrů až 6 x 6 m, výšky až 2 m. Velké komory měly pravděpodobně také dřevěný strop, ale bezpečně prokázáno to dosud také není. V některých případech byly hrobové konstrukce ještě zpevněny či zavaleny kamením. Výška běžných mohyl bývá obvykle metrová a průměr pláště kolísá mezi 6 až 12 m.

Velice zajímavý je případ **Morašic**, kde se vyskytl **dromos** (Golec, 2004). Revize nálezových okolností knížecí mohly prokázala souvislost s funerální architekturou jihovýchodního Přiaří. Jednalo se o značně rozměrný hrob s dřevo-kamennou konstrukcí a nálezové okolnosti naznačují, že zde byla výzkumem zachycena také spodní část vstupního koridoru – dromu (z jihovýchodního směru). Morašický celek včetně jeho kovového inventáře chronologicky odpovídá starším hrobům s dřevo-kamennou architekturou a je datován na konec stupně HC2, tj. do období před rok 600 př. n. l.

Co se týče chronologického zařazení bohatých kostrových hrobů, zastává prof. Podborský názor pozvolného nárůstu těchto pohřbů v průběhu stupně HC, které řadil až do HC2 (pro stupeň HC1 našel pouze žárové a v porovnání s knížecími chudé hroby) a vyznívají ve stupni HD2.

Použitá literatura:

- ❖ Golec, M. 2004: Ein Dromos in Mähren, Archeologické rozhledy 56, 532-560.
- ❖ Golec, M. 2003: Hlásnica u Horákova: Kam s ní?, Archeologické rozhledy 55, 500-516.
- ❖ Golec, M. 2003: O konci bohatých horákovských hrobů a datování Býčí skály podle keramiky, Archeologické rozhledy 55, 695-717.
- ❖ Kos, P. 2004: Pohřby žen z doby halštatské v Modřicích u Brna. In: Popelnicová pole a doba halštatská, Archeologické výzkumy v jižních Čechách, Supplementum 1, 271-292. České Budějovice.
- ❖ Koutecký, D. 1968: Velké hroby, jejich konstrukce, pohřební ritus a sociální struktura obyvatelstva, Památky archeologické 59/2, 400-487.
- ❖ Podborský, V. 2003: Výpověď bohatých hrobů horákovské kultury. In: Sborník Drahomíru Kouteckému, Most, 167-176.
- ❖ Podborský, V. 1980: Dvě nová halštatská pohřebiště na jižní Moravě, SPFFBU E 25, 75-124.
- ❖ Šolle, M. 1955: Jižní Morava v době halštatské, Památky archeologické XLVI, 101-129.